

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE DANY ČÁBELOVÉ: *POSTAVENÍ ŽENY V ISLÁMSKÉ SPOLEČNOSTI*

Bakalářská práce Dany Čábelové je kvalitní kompilace na dané téma zpracovaná na základě odpovídajícího množství odborné literatury. Zvláště je třeba ocenit vynikající stylistickou a argumentační úroveň bez gramatických i pravopisných chyb, vhodné používání citací v textu a logickou strukturu celé práce. Z formálního hlediska lze vytknout jen tu drobnost, že na str. 11 se nedopatřením opakuje odstavec, a také autorce doporučit, aby zachovávala normostrany, protože hustším textem se zbytečně obírá o povinný počet stran.

Z obsahového hlediska je třeba ocenit základní myšlenku celé práce, totiž že *rovnoprávnost* se nemusí zakládat (a v islámské společnosti nezakládá) na *totožnosti*. To je zdánlivě jednoduchý a samozřejmý postřeh, ke kterému se ale mnozí obhájci lidských práv dopracovávají velmi složitě a mnohdy se ho nedoberou vůbec.

Za naopak největší slabinu práce považují, že se ve své obhajobě islámu opírá o běžný, ale čím dál tím méně přesvědčivý argument, že islám jako náboženství nelze směšovat s jeho konkrétními kulturně-historickými projevy. Tuto myšlenku autorka vyjadřuje na mnoha místech, patrně nejvýstižněji v samotném závěru (str. 28), kde říká: "*Samozřejmě je nutno rozlišovat mezi kulturou a náboženstvím. Islám jako takový je k ženám vstřícný, bohužel ho ale ovlivňuje i kultura té dané oblasti.*" V této argumentaci může být cokoliv krásným ideálem, který se okamžitě pokazí a deformuje, jakmile se začne realizovat, např. v různých kulturně-historických podmínkách. Otázka oponenta zní, zda-li lze vůbec uvažovat o náboženství bez kultury, neboli o náboženství jako normativním systému bez jeho žitých projevů - zvláště v případě islámu, který je (jak sama autorka na mnoha místech upozorňuje) co do výkladů svých vlastních textů značně nejednotný. Navíc téma postavení ženy ve společnosti je natolik praktické, že je otázka, zda-li neměla autorka naopak odhlédnout od proklamované ideologie a zaměřit se spíše na její konkrétní žité projevy. Doporučuji, aby na tomto bodě autorka založila obhajobu své práce a k této výtce oponenta se vyjádřila.

Dále na str. 15 autorka říká (patrně na základě nějakého zdroje, který však bohužel neuvádí), že *polygamie* (jako plurální manželství) může mít tři formy, a to *polygynii* (mnohoženství), *polyandrii* (mnohomožství) a tzv. *skupinové polygamní manželství*. V antropologické literatuře se jako formy polygamie uvádějí pouze polygynie a polygamie, a proto by mě zajímalo, odkud autorka převzala pojem skupinového polygamního manželství a co si lze pod ním vlastně představit. Pokud je mi známo, žádná z lidských společností (současných ani historicky doložených) nepraktikuje cosi jako „prvotní promiskuitu“, jak si představovali ně-

kteří etnologové v 19. století. Vyskytl se pouze ojedinělý případ z Indie v oblasti Himaláje, kdy tamní společnost (vlivem přírodních a demografických podmínek) kolísala mezi polyandrií a polygynií, takže se někdy stávalo, že si několik bratrů k jedné společné ženě postupně přibralo ještě druhou, případně třetí ženu, čímž se jejich rodiny stávaly polyandricky-polygynní. Tento případ je však natolik ojedinělý, že se pro tuto kolísavou formu manželství nezavedl v antropologii ani specifický termín.

Z obsahového hlediska bych autorce dále vytknul, že se v kontextu postavení ženy v islámu vůbec nezmiňuje o sexualitě jako jednom z důležitých aspektů tohoto gender tématu. Uznávám, že sexualita v islámu by mohla být samostatným tématem celé diplomové práce, ale je zvláštní, že tuto kapitolu autorka opomenula úplně. Na několika místech se spokojuje pouze s formulací „plnění manželských povinností“, což je samo o sobě vágní sousloví, které provokuje k otázkám a budí zvědavost (svobodného) oponenta.

A konečně lze autorce vytknout větu, která je přímo v rozporu s tím, co se autorka snaží dokázat. V kapitole o polygynii zdůrazňuje a argumentuje, že mnohoženství nijak nemusí znamenat nedůstojné postavení žen, avšak za jednu z příčin snižujícího se počtu polygynních rodin v islámských zemích od 19. století považuje *„vzrůstající kulturní a citovou vyspělost obyvatelstva“* (str. 17). Otázka oponenta zní, proč by měla být polygynie projevem nekulturnosti či citové zaostalosti, víme-li, že různé formy manželství v různých společnostech těsně souvisejí s ekologickými, ekonomickými a demografickými faktory? Navíc v této větě autorka používá pojem „kulturní“ v etickém slova smyslu, což je v kontextu její práce, ve které se snaží obhájit jinakost islámské kultury, velmi matoucí.

Přes uvedené výhrady konstatuji, že Dana Čábelová naprosto splnila požadavky kladené na bakalářskou práci a v případě, že bude schopna na připomínky oponenta náležitě reagovat, navrhuji známku v ý b o r n ě.

29.8. 2006 v Českých Budějovicích

PhDr. Vít Erban

